

Tabela 3b. Czynniki mogące wspierać start szkolny dziecka

Obszar analizy		Elementy analizy		Uwagi/przykłady/opis
Dziecko	Zdrowie	Ciąża i poród	<ul style="list-style-type: none"> dziecko oczekiwane lekki poród wysoka waga urodzeniowa i prawidłowy rozwój 	<ul style="list-style-type: none"> (waga, wynik w skali Apgar)
		Schorzenia	<ul style="list-style-type: none"> brak poważnych chorób 	
		Urazy	<ul style="list-style-type: none"> brak urazów 	
	Funkcjonowanie społeczno-emocjonalne	Regulacja emocji	<ul style="list-style-type: none"> radzenie sobie ze stresem pozytywne nastawienie do ludzi i świata przypisywanie pozytywnych intencji innym adekwatne wyrażanie emocji zdolność zwracania się o pomoc pozytywna samoocena 	<ul style="list-style-type: none"> (np. w trudnej sytuacji potrafi utrzymać koncentrację na zadaniu) (np. zaufanie do innych, swoboda w zachowaniu) (np. dostrzega „dobre strony” sytuacji i ludzi) (np. okazuje złość w akceptowany sposób, komunikuje co czuje) (np. gdy ma kłopot prosi o pomoc z własnej inicjatywy) (np. dobrze o sobie mówi, nie używa wobec siebie deprecjonujących określeń)
		Efektywność działania	<ul style="list-style-type: none"> angażowanie się w różne działania potrzeba osiągnięć elastyczność w działaniu zdolność do pokonywania trudności inicjatywa/kreatywność wiara we własną skuteczność 	<ul style="list-style-type: none"> (np. chętnie podąża za propozycjami, samodzielnie „wymyśla sobie” zajęcia) (np. dąży do dokończenia zadania i sukcesu) (np. przyjmuje uwagi, wskazówki) (np. nie zniechęca się, gdy coś się nie udaje) (np. ma własne pomysły, proponuje rozwiązania) (np. kończy zadania, nie rezygnuje w obliczu trudności)
		Kompetencje społeczne	<ul style="list-style-type: none"> odpowiedzialność łatwość komunikowania się z innymi okazywanie empatii/dbałość o innych zdolność do przebaczenia/godzenia się łatwość nawiązywania i utrzymywania kontaktu z dorosłymi łatwość nawiązywania i utrzymywania kontaktu z rówieśnikami 	<ul style="list-style-type: none"> (np. samodzielnie wykonuje powierzone obowiązki) (np. swobodnie uczestniczy w rozmowie, nawiązuje rozmowę) (np. z własnej inicjatywy pomaga innym) (np. nie eskaluje konfliktów, nie „odgrywa się”) (np. aktywne w kontakcie, prosi o pomoc) (np. ma kolegów/koleżanki, uczestniczy w zabawach)
Rodzina	Status ekonomiczno-społeczny	Struktura rodziny	<ul style="list-style-type: none"> rodzina pełna – dobrze funkcjonująca wsparcie dziadków, wujostwa 	<ul style="list-style-type: none"> (np. opis czynników szczególnie sprzyjających rozwojowi dziecka)
		Stan zdrowia	<ul style="list-style-type: none"> brak chorób w rodzinie 	
		Zatrudnienie	<ul style="list-style-type: none"> stabilna, pewna praca sprzyjająca wychowaniu dziecka postawa pracodawcy 	<ul style="list-style-type: none"> (np. opis istotnych konsekwencji takiej sytuacji)
		Warunki bytowe	<ul style="list-style-type: none"> dobre warunki materialne dobre warunki mieszkaniowe możliwość zapewnienia dziecku dodatkowych zajęć, doświadczeń kulturalnych, wyjazdów 	<ul style="list-style-type: none"> (np. opis i wynikające z tego korzyści dla rozwoju dziecka)
	Jakość opieki nad dzieckiem	Trudności w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> brak istotnych trudności zdolność do szybkiego radzenia sobie z problemami życiowymi 	<ul style="list-style-type: none"> (np. opis kompetencji rodziców w tej sferze)
		Sytuacja wychowawcza i edukacyjna	<ul style="list-style-type: none"> akceptacja dziecka/pozytywny stosunek do niego adekwatne rozpoznawanie i zaspokajanie potrzeb dziecka adekwatne spostrzeganie możliwości dziecka adekwatne wymagania prawidłowe stawianie granic radzenie sobie ze stresem i trudnymi emocjami dziecka jasna komunikacja z dzieckiem wyważona pomoc dziecku w nowych sytuacjach prawidłowa koncentracja na stymulacji rozwoju dziecka pomoc w adaptacji do instytucji edukacyjnych (żłobka, przedszkola) 	<ul style="list-style-type: none"> (np. rodzic dobrze mówi o dziecku, rozumie trudne zachowania) (np. rodzic potrafi zinterpretować zachowanie dziecka, tak aby mu pomóc) (np. niestawianie dziecku nadmiernych wymagań) (np. brak wygórowanych lub zaniżonych oczekiwań wobec dziecka) (np. jasne zasady i reagowanie na konsekwencje zachowania dziecka) (np. rodzic znajduje rozwiązania w trudnych wychowawczo sytuacjach) (np. rodzic potrafi odpowiadać na pytania dziecka, wyjaśnić wymagania) (np. rodzic podpowiada, wspiera ale nie wyłącza dziecka) (np. rodzic dba o nowe doświadczenia stosownie do poziomu rozwoju i nie przeciąża dziecka liczbą nowych wrażeń) (np. stopniowe wprowadzanie dziecka w nową sytuację)
Funkcjonowanie społeczne	Kontakty z otoczeniem	<ul style="list-style-type: none"> dobre stosunki sąsiedzkie szerokie grono znajomych, przyjaciół umiejętność nawiązywania nowych kontaktów 	<ul style="list-style-type: none"> (opis szczególnych kompetencji społecznych rodziców) 	
	Kontakty z instytucjami	<ul style="list-style-type: none"> umiejętność korzystania z zaplecza instytucjonalnego w bliższym i dalszym otoczeniu społecznym dobra orientacja w możliwościach korzystania z pomocy instytucjonalnej dobra orientacja w placówkach edukacyjnych i kulturalnych 	<ul style="list-style-type: none"> (opis instytucji, z którymi rodzina ma kontakt oraz rodzaju pomocy, wsparcia z którego korzysta) 	
Środowisko	Zaplecze instytucjonalne	<ul style="list-style-type: none"> częsty kontakt z instytucjami kulturowymi (teatr, kino, księgarnie) korzystanie z pomocy społecznej korzystanie z pomocy w wychowaniu korzystanie z opieki specjalistów 	<ul style="list-style-type: none"> (opis sytuacji i rodzaju usług, które poprawiają funkcjonowanie rodziny i dziecka) 	
	Szkoła	<ul style="list-style-type: none"> dobra opieka pozalekcyjna bogata oferta zajęć dodatkowych dobre relacje nauczyciel–uczniowie indywidualne podejście do potrzeb i możliwości uczniów koncentracja uwagi nauczycieli na kompetencjach społeczno-emocjonalnych uczniów odpowiednie motywowanie do nauki dobra współpraca z rodzicami dobra współpraca ze specjalistami różnych dziedzin 	<ul style="list-style-type: none"> (np. dobrze prowadzona i wyposażona świetlica) (np. bezpłatne zajęcia taneczne, plastyczne, itp.) (np. nauczyciel skoncentrowany na nawiązywaniu kontaktu z dziećmi, na roli opiekuna) (np. modyfikowanie wymagań, zajęcia dodatkowe) (np. realizacja programów profilaktycznych typu „Przyjaciele Zippiego”) (np. koncentracja na kształtowaniu pozytywnego stosunku do nauki, a nie na osiągnięciach) (np. swobodny przepływ informacji, kontakty telefoniczne) (np. konsultowanie na bieżąco efektów pracy z dzieckiem) 	

Opracowanie: dr Magdalena Czub, Zespół Wczesnej Edukacji Instytutu Badań Edukacyjnych w Warszawie.

Tabela przygotowana na konferencję pt. „Wsparcie procesu diagnozowania i opiniowania problemu gotowości szkolnej dzieci” współfinansowaną ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.